

Intermixt publiceert periodiek een nieuwsbrief die een actueel thema uit de energiesector bondig toelicht

Nieuwsbrief januari 2008

News

Evolutie energieprijzen

De voorbije maanden regende het in de pers onheilsberichten over de stijging van de elektriciteit- en aardgasprijzen. In deze nieuwsbrief gaan we dieper in op de verschillende onderdelen van de facturen die de klanten betalen en de diverse oorzaken die aan de basis liggen van de stijgingen.

De aangekondigde prijsverhogingen worden op verontwaardiging onthaald, omdat beleidsvoerders enkele jaren geleden aankondigden dat de zogenaamde liberalisering van de Europese elektriciteit- en gasmarkt zou leiden tot een *daling* van de prijzen.

Een eerste kanttekening is hier meteen op zijn plaats. Dé energieprijs bestaat namelijk niet. De facturen die de eindafnemers betalen voor gas en elektriciteit zijn samengesteld uit verschillende onderdelen waarachter verschillende mechanismen schuilgaan.

Zo gaat van de totale elektriciteitsfactuur van de gezinnen nagenoeg de helft naar de producenten en commerciële leveranciers. De beheerders van de transport- en distributienetten nemen ongeveer een vierde in beslag en het resterende kwart gaat naar de fiscus – in de eerste plaats via de BTW-heffing.

Deze verhoudingen zijn belangrijk, want in de pers wordt vaak in procenten gesproken. Een aankondiging dat de leveringsprijs met 10% toeneemt weegt dan ook dubbel zo zwaar voor de gezinnen als een verhoging van de tarieven voor het netbeheer met eenzelfde 10%.

Bovendien kan de evolutie van de prijzen tussen commerciële leveranciers significant verschillen, net als de evolutie van de distributietarieven kan verschillen van streek tot streek. Deze tarieven kunnen immers sterk beïnvloed worden door lokale factoren.

Intermixt

Ravensteingalerij 4 bus 2
1000 Brussel

Tel +32 2 548 36 02
Fax +32 2 513 07 46

info@intermixt.be

*“Gemeentelijk overleg voor de Belgische
energiesector”*

www.intermixt.be

Wanneer we even dieper ingaan op de productie en levering, is de hamvraag uiteraard waarom de liberalisering tot op heden niet heeft geleid tot de vooropgestelde daling van de prijzen. Uit wetenschappelijke studies blijkt dat hier vooral verkeerde verwachtingen werden gecreëerd[1].

De liberalisering golf is in Europa op gang getrokken op een moment dat de prijzen voor fossiele brandstoffen, zoals petroleum, aardgas en steenkool, sterk begonnen te stijgen. Deze prijsstijgingen hebben niet alleen rechtstreeks een invloed op de levensduurte, ze maken ook de productie van elektriciteit een flink pak duurder. Een groot deel van het Europees productiepark bestaat immers uit thermische centrales die gebruikmaken van fossiele brandstoffen.

Deze vaststelling – die eigenlijk los staat van de liberalisering – moet samen worden gezien met enkele evoluties die wel een gevolg zijn van de vrijmaking van de markt. Zo houdt de liberalisering in dat beleidsvoerders en marktpartijen niet enkel op nationaal niveau maar steeds meer op Europees niveau de energiesector beschouwen.

Deze Europese dimensie brengt teweeg dat de voorbije jaren werd geïnvesteerd in grensoverschrijdende netten die ervoor zorgen dat energie van het ene naar het andere land kan worden vervoerd. Dat heeft als gevolg dat onder

meer de West-Europese prijzen naar elkaar convergeren tot een soort “West-Europese groothandelsprijs” die overeenkomt met de productieprijs van de duurste centrales die operationeel zijn op die markt.

Dat verklaart meteen ook waarom landen met een belangrijk aandeel in kernenergie, zoals België en Frankrijk, evenzeer de dure invloed ondervinden van de fossiele brandstoffen. De lokale energieproducenten boeken dankzij dit mechanisme extra winsten die ‘windfall profits’ worden genoemd.

De aandacht voor de Europese dimensie brengt ook een golf van fusies en overnames met zich mee waardoor de machtsconcentratie op productieniveau steeds verder toeneemt. De aangekondigde fusie tussen Suez en Gaz de France is een bekend voorbeeld.

Al deze elementen verklaren waarom de liberalisering niet heeft geleid tot de verhoopte prijsdalingen. Ontgoocheld richtten de beleidsvoerders dan ook hun pijlen op de tarieven van de niet-geliberiseerde netbeheerders. De kosten en winsten van die netbedrijven worden immers door de overheid vastgesteld en/of gecontroleerd.

Nochtans heeft de liberalisering voor de netbeheerders enkel bijkomende kosten met zich meegebracht. De netbedrijven moeten voortaan onafhankelijk werken van de producenten en leveranciers, waardoor ze bijvoorbeeld hun eigen informaticasystemen moeten ontwikkelen. Dergelijke ‘ontvlechting’ kost uiteraard handenvol geld.

Dat weerhield de voorbije jaren de federale regulator CREG er niet van onder meer de distributietarieven zwaar onder druk te zetten door specifieke kosten te verwerpen, op de winsten te beknibbelen en algemene kostenreducties op te leggen door middel van ‘benchmarking’. Bovendien kon de CREG het tarief kunstmatig drukken door boekhoudkundige overdrachten.

Deze situatie was niet houdbaar. Niet alleen verdwijnt in 2008 het effect van

de overdrachten, de rechtbank heeft ook in verschillende gedingen ernstige bezwaren geformuleerd tegen de werkwijze van de regulator. Desondanks hebben de Vlaamse en Waalse gemengde distributienetbeheerders (DNB’s) zich constructief willen opstellen door alle lopende rechtszaken in te trekken en een dading met de CREG te ondertekenen.

Verder hebben de DNB’s ook steeds meer maatschappelijke taken te vervullen. Denk daarbij aan het opvangen van klanten die door de commerciële leveranciers worden afgestoten, het plaatsen van budgetmeters bij klanten met betalingsmoeilijkheden, het verstrekken van premies voor rationeel energiegebruik, het opnemen van de meterstanden, het uitbreiden van het aardgasnet, het aansluiten van nieuwe installaties die groene stroom produceren en het verzorgen van de communicatie tussen de verschillende marktpartijen.

Al deze taken worden via decreten en wetten opgelegd door de verschillende overheden van ons land. Ze worden door de DNB’s uitgevoerd en in de distributietarieven opgenomen. Spruit een stijging van de tarieven dan voort uit onredelijk winstbejag of onzorgvuldig beheer van de DNB’s? Geenszins.

Het is evenmin juist te stellen dat de nettarieven dit jaar stijgen omdat de rechtbank de CREG zijn bevoegdheden heeft ontnomen.

Na de onhoudbare dalingen van de voorbije jaren, is de huidige verhoging van de nettarieven te verklaren door het doorrekenen van de lasten van de liberalisering en de ontvlechting, de steeds belangrijkere maatschappelijke taken van de netbeheerders en het verdwijnen van kunstmatige ingrepen uit het verleden. Overigens, de huidige tarieven zijn conform de afspraken die werden gemaakt in het kader van de dading die zowel door de betrokken gemengde DNB’s als de CREG is ondertekend.

[1] Zie bijvoorbeeld “Electricity Liberalization in the European Union: Balancing Benefits and Risks”, Jacques Percebois, *The Energy Journal*, vol 29, nr 1